

Asia: VN/34874/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kuntalain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Näkemyksenne kuntien varautumisen yleistä ohjausta ja seurantaa koskevasta muutosehdotuksesta (10 §)

Lappeenrannan kaupunki pitää esitettyä muutosehdotusta erittäin tärkeänä ja luontevana. On tärkeätä, että myös kuntien varautumisen ohjaus selkeästi kuuluu valtion tasolla jollekin ministeriölle. Valtiovarainministeriö on tässä suhteessa luonteva toimija.

Näkemyksenne vaikuttamistoimielinten aloiteoikeutta ja vanhusneuvoston nimeämistä koskevista muutosehdotuksista (26-28 §)

26 §

Kuntalain 26 §:n 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan nuorisovaltuuston aloiteoikeuteen sovelletaan mitä kuntalain 23 §:ssä säädetään aloiteoikeudesta. Säännöksen perusteella nuorisovaltuustolla olisi aloiteoikeus. Muutos olisi nykytilaa selkiyttävä, sillä nuorisovaltuustot voivat jo nykyisin tehdä lain 23 §:ssä tarkoitettuja aloitteita. Muutoksen myötä nuorisovaltuuston aloiteoikeus kävisi kuitenkin laista selkeämmin ilmi. Nuorisovaltuuston aloitteet tulisi ehdotetun säännöksen nojalla käsitellä kuten kuin muut kunnalle 23 §:n nojalla tehdyt aloitteet.

Ehdotettu muutos selkeyttää nuorisovaltuuston tilannetta suhteessa muihin vaikuttamistoimielimiin ja on siten kannatettava. Kuntalain 23 § nojalla tehty kuntalaisaloite käsitellään kunnassa siinä toimielimessä, jolla on toimivalta aloitteen tarkoittamassa asiassa. Mikäli toimivalta on valtuustolla, tuodaan asia valtuuston käsiteltäväksi. Valtuustoaloite puolestaan tehdään valtuuston kokouksessa ja sen voidaan katsoa olevan valtuutetun erityinen oikeus.

Kuntalain 90 §:n mukaan hallintosäännössä annetaan tarpeelliset määräykset aloitteen käsittelystä ja aloitteen tekijöille annettavista tiedoista. Hallintosääntöön voidaan ottaa myös nuorisovaltuuston aloiteoikeutta koskevia määräyksiä. Ehdotetun lainmuutoksen estämättä hallintosäännössä voitaisiin jatkossakin myöntää nuorisovaltuustolle esimerkiksi oikeus tehdä aloitteita suoraan kunnanvaltuustolle.

Lappeenrannan kaupungilla nuorisovaltuuston suoraa aloiteoikeutta kaupunginvaltuustolle on käsitelty kaupunginvaltuustossa valtuustoaloitteena. Nuorisovaltuuston suora aloiteoikeus poikkeaisi muiden vaikuttamistoimielinten aloiteoikeudesta, mutta se on nähty perusteltuna sen

vuoksi, että alle 18-vuotiailla ei ole äänioikeutta eikä vaalikelpoisuutta luottamustoimiin, joten he eivät voi saada ryhmänsä edustajia päätöksentekoihin. Suoran aloiteoikeuden on katsottu parantavan nuorisovaltuuston vaikuttamismahdollisuuksia ja parantavan merkittävästi nuorten äänen kuulumista päätöksenteossa. Suora aloiteoikeuden myöntäminen nuorisovaltuustolle on tarkoitus käsitellä seuraavan hallintosääntöpäivityksen yhteydessä.

27–28 §

Kuntalain 27 §:n 1 momenttia esitetään muutettavan siten, että kunnanhallitus voisi ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi asettaa vanhusneuvoston sijasta muun vastaavan ikääntyneiden henkilöiden vaikuttajaryhmän. Vaikuttajaryhmälle voitaisiin valita nimi, joka kuvaisi paremmin sen edustamaa paikallista väestöryhmää. Nimenmuutos ei muuttaisi ryhmän vaikuttamismahdollisuuksia tai asemaa.

Ehdotus vanhusneuvoston nimen muuttamismahdollisuudesta on kannatettava ja vastaavaa mahdollisuutta tulisi harkita ulotettavan myös muihin vaikuttamistoimielimiin.

Vaikuttamistoimielinten kirjava ja paikallisuuteen pohjautuva nimeäminen voi kuitenkin aiheuttaa myös sekaannuksia. Lappeenrannan kaupungin vanhusneuvoston työvaliokunta on käsitellyt esitystä ja kannattaa mahdollisuutta nimenmuutokseen. Lappeenrannan kaupungin vammaisneuvosto on puolestaan todennut: ”Olemme ylipäästi edelleen Vammaisneuvosto, sillä sana vammainen ei ole ruma sana, vaan se miten se sanotaan saattaa tehdä siitä ruman. Vammaisneuvosto kokee, että nimitys kuvaa selkeästi sen kenen asioita neuvostossa viedään eteenpäin.”

Kuntalain 27-28 §:in ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan vanhus- ja vammaisneuvoston aloiteoikeuksiin sovelletaan mitä kuntalain 23 §:ssä säädetään aloiteoikeudesta. Ehdotettavat säännökset vastaisivat lain 26 §:n 3 momenttiin ehdotettavaa nuorisovaltuuston aloiteoikeutta täsmentävää säännöstä.

Kaikkien vaikuttamistoimielinten aloiteoikeuksia koskeva yhtenäistäminen selkeyttää nykytilaa ja on siten tarpeellinen muutos.

Näkemyksenne konserniohjetta koskevasta muutosehdotuksesta (47 §)

Kuntalain 47 §:n 4 momentissa säädetään konserniohjeen vähimmäisisällöstä. Säännökseen ehdotetaan lisättäväksi uusi 8 kohta, jonka mukaan konserniohjeessa tulisi jatkossa antaa tarpeelliset määräykset tytäryhteisöjen valmiussuunnittelusta, varautumisesta ja näiden yhteensovittamisesta kuntakonsernissa.

Esitysluonnoksen säännöskohtaisten perustelujen mukaan ehdotettavan säännöksen perusteella kunnan tulisi konserniohjeeseen otettavilla määräyksillä varmistaa, että konserniin kuuluvissa tytäryhteisöissä varauduttaisiin riittävällä tavalla normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin. Varautumista koskevien määräysten tarkoituksena olisi edistää sitä, että tytäryhteisöillä olisi valmiudet kohdata niiden toimintaa uhkaavia tekijöitä ja edellytykset huolehtia palveluidensa jatkuvuudesta kaikissa tilanteissa. Esitysluonnoksen mukaan varautumista koskevien konserniohjeen määräysten tarkemmasta sisällöstä ja kohdentamisesta päättäisivät kunnat itse riskiarvioihinsa perustuen.

Kuntien tytäryhteisöt tuottavat palveluita, joiden jatkuvuuden turvaaminen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa on merkittävässä roolissa koko kuntakonsernin toiminnan jatkuvuuden edellytyksiä

arvioitaessa. Kuntakonsernin toiminnan kannalta kriittisiä palveluita ovat esimerkiksi kuntien omistamien jäte-, vesihuolto- ja energiayhtiöiden tuottamat palvelut sekä tytäryhteisöiden tuottamat tukipalvelut, kuten siivous-, kiinteistönhuolto- ja ruokapalvelut. Häiriöt edellä mainituissa palveluissa voivat vaikuttaa merkittävästi myös kuntalaisten arkeen ja hyvinvointiin.

Kuntakonserniin kuuluvien tytäryhteisöjen olennainen rooli kuntakonsernin toiminnan jatkuvuuden näkökulmasta on ymmärretty ja varautumista yhteisöjen tehtävien hoitamiseen normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa onkin pidetty tärkeänä. Yhteisöissä on tehty valmiussuunnittelua ja varautumista osana yhteisöjen toiminnan tavanomaista riskienhallintaa. Yhteisöt ovat osallistuneet myös valmiusharjoituksiin. Todettakoon, että esimerkiksi vesihuollon osalta erityislainsäädäntöön sisältyy jo tällä hetkellä varautumisvelvoite ja että vastikään kuntienkin lausunnolla olleen uuden valmiuslain varautumisvelvoite tulee koskemaan myös osaa kuntien konserniyhteisöistä.

Kuntalain 47 §:ään ehdotettua lisäystä voidaan pitää kannatettavana, sillä se tuo tytäryhteisöjen valmiussuunnittelun ja varautumisen näkökulman nykyistä näkyvämmiin ja selkeämpiin osaksi konsernin toiminnan yhtenäistä ohjausta, koordinoitua ja yhteensovittamista. Tämän voidaan arvioida entisestään parantavan kuntakonsernin varautumisen yhtenäisyyttä ja siten koko kuntakonsernin varautumisen tasoa. Huomionarvoista kuitenkin on, että julkisia hankintoja koskevan lainsäädännön sidosyksikkösääntelyyn valmistellun muutoksen myötä osa tytäryhteisöjen tuottamista kriittisistä palveluista siirtyy useissa kunnissa pois kuntakonsernista ja konserniohjeen soveltamisalasta, jolloin konserniohjeen kirjausten vaikutus siltä osin supistuu.

Näkemyksenne kirjanpitoa ja toimintakertomusta koskevista muutosehdotuksista (112 ja 115 §)

Lappeenrannan kaupungilla ei ole huomauttamista esitettyihin muutoksiin. Lakiin kirjattavat määräykset sisältyvät tällä hetkellä kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaoston antamiin yleisohjeisiin, joita kunnan tulee noudattaa osana hyvää kirjanpitotapaa

Näkemyksenne esitysluonnoksen vaikutusarvioinneista

Esitysluonnoksen vaikutusarviointeja voidaan pitää riittävinä.

Muut huomionne esitysluonnoksesta

Ei muita huomioita.

Mela Anna
Lappeenrannan kaupunki

